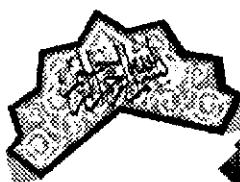

آموزش های قرآنی

آموزش قواعد تجوید
تفسیر قرآن کریم
شمه ای از قران صاعد
آشنایی با تالیفات قرآن پژوهان
استان اصفهان

آموزش فنون قراءت

۱. تجوید: آنچه از یک قاری یا حافظ قرآن در بخش تجوید انتظار می‌رود عبارت است از:
اداء و تلفظ حروف همانگونه که قراء و اساتید
قرائت قرآن کریم به لهجه فصیح عربی تلاوت
می‌نمایند و همچنین رعایت احکام و قواعدی که در
تجوید مورد بحث قرار می‌گیرد همچون مد، ادغام،
اختفاء، تفخیم و ترقیق و ...

نکته اول:

باید توجه داشت که حرف گاهی به تنهایی مورد نظر است، مانند تلفظ حرف ص، ث، ض و ... که چگونگی و کیفیت تلفظ آنها (از نظر مخرج و صفت) آموزش داده می‌شود.

این بحث در کتابهای تجوید که داشتمدان گذشته به رشته تحریر در آورده‌اند تحت عنوان (مخارج حروف) و (صفات حروف) مطرح شده است و در نوشته‌هایی که در عصر حاضر تدوین شده است با عنوان‌های مشابه یا متفاوت مطرح شده است که در جای خود به آنها اشاره خواهد شد.

نکته دوم:

همانطور که می‌دانید در محور همنشینی، حروف در کنار یکدیگر قرار گرفته و کلمه را تشکیل می‌دهند و هر یک از این کلمات نیز در کنار یکدیگر قرار گرفته و جمله را بوجود می‌آورند.

وقتی حروف، در کنار هم قرار می‌گیرند به علت تأثیرهای گوناگونی که در یکدیگر دارند، در برخی از موارد کیفیت تلفظ آنها از حالت اولیه به حالت ثانویه تغییر می‌یابد. اکنون برای روشن شدن مساله چند مثال می‌آوریم:

محمد رضا استوده نیا

(ورتیل القرآن ترتیل)

از حضرت علی علیہ السلام از معنای ترتیل سوال شد.
حضرت فرمودند: (الترتیل تجوید الحروف و معرفة الوقف)

ترتیل عبارت است از تجوید حروف (نیکو ادا تمودن حروف) و شناخت وقفها با توجه به این روایت معلوم می‌شود که در قرائت قرآن کریم دو محور اساسی وجود دارد:

۱. تجوید

۲. وقف و ابتداء

اکنون به توضیح مختصری در هر دو محور می‌پردازیم و انشاء الله در مباحث بعدی پیرامون هر یک از اصطلاحات تجوید و وقف و ابتداء بطور مفصل بحث خواهیم نمود.

نمونه اول:

معنى صحیح که مورد نظر نویسنده متن بوده است

بخواند و نکاتی را در خواندن رعایت نماید:

۵ جدا نمودن جملات از یکدیگر:

در پایان جمله (که معمولاً با نقطه مشخص می‌شود) صدا را قطع کند (وقف) و پس از مدتی کوتاه از ابتدای جمله بعدی بخواند (ابتداء).

مکث در مواردی که معمولاً از علامت (۴) استفاده

شده است.

گاهی لازم است دو جمله به علت ارتباط کاملی

که با یکدیگر دارند بهم وصل شوند، و با یک نفس خوانده شوند (وصل).

حروف (د) در کله قذ در حالت عادی تلفظ می‌شود،

اما وقتی «قدتیین» بعد از (د) حرف (ت) باشد، دیگر

حرف دال تلفظ نمی‌شود بلکه در حرف (ت) ادغام

می‌شود یعنی دال، تلفظ نشده و بجای آن حرف (ت)

با تشدید گفته می‌شود و می‌خوانیم (قتنیّ).

مثال دیگر:

حرف نون در کلمه «من» بصورت عادی تلفظ

می‌شود (اظهار)

اما وقتی پس از نون، حرف (ب) قرار گیرد (من

(بعد)

می‌بینیم که نون ساکن، تبدیل به میم می‌شود

(قلب به میم) و بجای (من بعد) می‌گویند (من بعد)

پس تا اینجا روش شد که حروف، وقتی در کلمه

می‌خواهم در تابوت موفق باشیم که اولاً خودمان

یکدیگر قرار می‌گیرند گاهی مستخوش تعبیر

می‌شوند و مفهوم آیات را فرک نمائیم و ثانیاً با وقف و

ابتداء مناسب و صحیح معانی مورد نظر را به شونده

گذگونی می‌شوند و در اینجا احکام بوجوه می‌باشند

که در مبحث احکام و قواعد تجوید از آن بحث

می‌شود.

بنابراین وقتی از تجوید بحث می‌کنیم باید تو

محور اصلی و اساسی را مورد توجه قرار دهیم.

تلفظ حروف یا آدء الحروف (هر یک آر حروف به

نهایی چگونه و با چه کیفیتی تلفظ می‌شوند)

احکام و قواعد تجوید (وقتی حروف در کتاب

یکدیگر قرار می‌گیرند با رعایت چه ضوابط و قواعدی

تلفظ می‌شوند).

۲. وقف و ابتداء: از مهم ترین مسائل علم قرائت

که در حدیث شریف نیز به آن تصریح شده است،

مسئله وقف است (معرفة الوقوف).

می‌دانید که در خواندن یک متن، خواننده باید

رعایت جمله بندی را بنماید و جملات را با توجه به

تجوید:

معنی لغوی تجوید که معمولاً در کتب لغت به آن

اشاره شده عبارتست از:

نیکو انجام دادن کار

تجوید الحروف: یعنی نیکو تلفظ نمودن حروف

● قسمت‌های مختلف دستگاه صوتی انسان:

۱. شن‌ها و نای: شش‌ها (ایه) عضو اس芬جی

شكلی است که عمل تنفس را انجام می‌دهد؛ در مرحله دم از هوا پر شده و در عمل بازدم هوای آن از طریق لوله نای، خارج می‌شود. در هنگام تلفظ حروف، هوای خارج شده از شش‌ها با عبور قسمت‌های مختلف حروف و صداها را ایجاد می‌نماید.

۲. حنجره: از مهم‌ترین اعضای دستگاه صوتی من باشد.

درون حنجره دو تار صوتی (دو پرده گوشتش) وجود دارد که بطور افقی در مسیر عبور هوا از لوله نای قرار گرفته‌اند و همانند دریچه‌ای می‌توانند عبور هوا را کنترل نمایند و در موقع نزوم جلوی عبور هوا را گرفته و یا با نزدیک شدن بهم، هوا از مسیر تنگ عبور نماید. در تلفظ بعضی از حروف و صداها تارهای صوتی، به ارتعاش و لرزه درآمده و صدا ایجاد می‌شود و در تلفظ حروف دیگر تارهای صوتی مستقر می‌شود و فقط مسیر عبور هوا را تنگ یا بازمی‌کند؛ که در کیفیت تلفظ حرف تأثیر بسزایی دارد.

۳. حلق: قسمتی از گلو است که از قسمت فوقانی حنجره شروع و تا پشت زبان کوچک (بندانی فضای دهان) دامنه دارد. حلق در تلفظ چند حرف (دخالت مستقیم دارد و در تلفظ برخی از حروف تأثیر بسزایی دارد).

۴. زبان کوچک: زانه گوشش است که در انتهای دهان اورین است و یکی از وظایف‌های آن تنظیم و

کنترل عبور هوا از خیشوم و دهان می‌باشد.

۵. کام بالا: همان سقف دهان (یا خنک اعلی) که از حدود زبان کوچک تا دندان‌های پیشین بالا دامنه

معنی اصطلاحی تجویید در علم فرقه‌ت، تجویید بدینگونه تعریف شده است: «التجوید اصطلاح المعرف حفها و مستحبها».

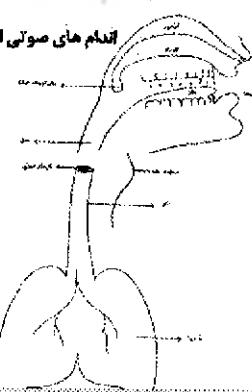
تجویید عبارت است از: تلفظ حروف آنگونه که حق و مستحق هر حرف، بطور کامل اداء شود. حق هر حرف عبارتست از اینجه که موجب قوام وتلفظ صحیح آن می‌شود (محل و کیفیت تلفظ حرف) مستحق هر حرف عبارتست از احکام و قواعدی که در تجویید مورد نظر می‌باشد مانند تفحیم و ترقیق و ... در واقع این همان جزی است که در صفحات قبل ثبت عنوان نکته اول و دوم مطرح شد.

بنابراین وقتی از تجویید بحث می‌کیم، باید دو محور اصلی و اساسی را مورد توجه قرار دهیم.

۱. تلفظ حروف یا اداء الحروف (هر یک از حروف به تهابی چگونه و با چه کیفیتی تلفظ می‌شود).

۲. احکام و قواعد تجویید (وقتی حروف در کتاب یکدیگر قرار می‌گیرند با رعایت چه خواص و قواعدی تلفظ می‌شوند).

۳. تلفظ حروف: از آنجا که تلفظ حروف ارتباط مستقیم با دستگاه تکلم و اعضای نطق انسان دارد، مناسب است که ابتدا با قسمت‌های مهم دستگاه صوتی انسان و عضوهایی که در تکلم اثر مستقیم دارند، آشنا شویم.

دارد. کام بالا دارای قسمت‌های مختلفی است از
جمله: سختکام و نرمکام.

سختکام: قسمت سخت و سفت از کام بالا است
که در قسمت جلوی دهان می‌باشد.

نرمکام: قسمت نرم از کام بالا است که در عقب
دهان می‌باشد و انتهای آن به زبان کوچک ختم
می‌شود.

لثه: گوشت اطراف دندان‌ها.
ع زبان: اصلی‌ترین عضو دستگاه صوتی است که
دارای قسمت‌های مختلفی می‌باشد:

۷. خیشوم، فضای خالی است که یک طرف به
حلق ارتباط دارد و از طرف دیگر به حفره‌های بینی
ختم می‌شود و با عبور هوا از خیشوم صدای خاصی
بوجود می‌آید که به آن غنته می‌گویند. خیشوم در
تنظیم صوت و حنین آن سهم بسزایی دارد.

۸. لبها (شققلان)

۹. دندان‌ها

ادامه دارد...